

Som opdrætter har du ansvar!

Det er ikke god latin at lave hvalpe på sin tæve, fordi hun er sød – og så i øvrigt parre hende med naboens hanhund, fordi det er nemt. Nej, der er masser at spekulere over, når man kaster sig ud i den svære kunst, det er at være opdrætter

■ Tekst og foto: Wiegaarden/Tine Luther

- Vi gør alle fejl som opdrættere. Det vigtige er, at vi lærer af dem og ikke gentager dem, mener Ilse og Erik Faarup, Kennel Faarup.

- Som opdrætter er det dig, og kun dig, der har ansvaret for det, du laver. Du kan ikke give andre skylden for eventuelle dårlige hunde, du opdrætter, for det er jo din beslutning at sætte hvalpene i verden, fastslår Erik Faarup, Kennel Faarup. Han og hustruen Ilse er opdrættere af racen welsh corgi cardigan gennem snart tyve år.

HUNDEN har aflagt Kennel Faarup et besøg for en snak om nogle af de vigtige overvejelser, man må gøre sig som opdrætter.

To skal der til

- Det handler om at fokusere bredt, når man vil opdrætte hunde, siger Erik Faarup. - Der

skal både tages hensyn til eksteriør, sundhed og temperament. Og så skal man jo huske, at der skal to individer til at lave hvalpe; to individer, som hver leverer 50% af hvalpenes gener. Derfor er det ikke nok, at det ene forælderdyr er godt – både han og tæve skal være af ordentlig kvalitet.

Racestandard og typer

- Noget af det første, man som opdrætter bør sætte sig ind i, er racens standard, mener Erik Faarup. - Den skal man kende til bunds for at være i stand til at lave racetypiske hunde, hvil-

Om Kennel Faarup

Kennel Faarup er grundlagt af Ilse og Erik Faarup, der først havde schæferhunde, men siden 1986 har haft welsh corgi cardigan. Parret kan fejre 20-års jubilæum som opdrættere af corgier i februar 2008.

Erik Faarup er desuden formand for Welsh Corgi Klubben, næstformand i Kreds 6 samt kennelkontakt for DKK.

nelsen. DKK har i øvrigt også udgivet et udmærket hæfte med titlen "Genetik og avl", som er værd at læse.

At komme i gang som opdrætter

- Da vi fik vores første corgi, en tæve, var det ikke med henblik på opdræt, fortæller Ilse og Erik Faarup. - Det fik vi dog hurtigt lyst til, og vi havde været så heldige, at vores tæve var af rimelig kvalitet set med datidens øjne. I samråd med en opdrætter valgte vi en han at parre hende med og lavede i alt to kuld på hende.

- Jeg har tidligere avlet heste, og jeg har faktisk kunnet overføre meget af min viden fra hesteavl til hundeopdrættet, så vi begyndte ikke helt fra nul, forklarer Erik Faarup. - Vi var klar over, at det gjaldt om at indhente så megen viden som muligt og tog derfor kontakt til en meget anerkendt svensk corgiopdrætter ved navn Margareta Widen. Hun delte ud af sin viden og hjalp os med at finde en god svensk hanhund, som vi importerede. Han parrede en af vores danske opdrætters gode tæver, og fra dette kuld fik vi en tævevalp, som var virkelig god og kom til at danne grundstamme for vores opdræt sammen med en importeret tæve fra Margareta Widen. Siden har vi desuden importeret 7 hanner.

Hvorfor gøre det halvt?

- Vi var besluttet på at sætte os grundigt ind i tingene og lave gode hunde helt fra begyndelsen. Arbejdet med at have hvalpe er jo det samme uanset deres kvalitet, så hvorfor gøre det halvt?

- For at skaffe os viden og få en fornuftig ballast kontaktede vi ud over den svenske

opdrætter andre corgi-opdrættere, fortæller Erik Faarup. - Desuden læste vi en masse bøger om bl.a. racen, opdræt og genetik. Sidstnævnte kan være ret dræbende og svært tilgængeligt stof, men i dag er der jo gode muligheder for at skaffe sig den slags viden nemmere - især vil jeg nævne DKK's opdrætteruddannelse, som enhver opdrætter bør gennemgå, uanset om man er ny eller gammel i gårde. Jeg havde selv stor glæde af at deltage i opdrætteruddan-

Ilse og Erik Faarup med fem af deres i alt seks corgier.

ket naturligvis er særdeles væsentligt. Selvfølgelig er der ikke et entydigt svar på, hvordan en hund af en given race skal være - standarden er en slags ramme, racens hunde skal ligge inden for. Og det kan de sagtens, selvom de er af lidt forskellige typer. Inden for vores race ser vi for eksempel stor typeforskel på især hunde fra de gamle, engelske kenneler. Alle typerne er tro mod standarden, men de er alligevel så forskellige, at jeg med 80% sikkerhed kan sige, fra hvilken gammel engelsk kennel en given hund stammer.

- Når man starter op som opdrætter, må man således ikke bare kende racens standard - man må også lægge sig fast på, hvilken type man går efter. Så længe typen klart ligger inden for standardens rammer, er der ikke no-

get, der er mere rigtigt end andet; da handler det om, hvad man som opdrætter kan lide.

Sæt dig ind i racens linjer

- Når du skal udvælge avlsmateriale, må du vide, hvad du har at "gøre med" inden for racen; altså hvilke avlslinjer der findes. Da vi bestemte os for at opdrætte, meldte vi os ind i den engelske corgiklub og studerede alle de engelske linjer, og vi skaffede årbøger fra forskellige andre lande. Det er også en meget god idé at tage rundt på udstillinger og skuer for at se hunde af forskellige linjer med egne øje.

- Det er af stor vigtighed at kigge på linjerne - og ikke nøjes med at se på enkeltindi-

vider. En super udstillingshund kan jo sagtens være faldet heldigt ud, selvom der ligger dårlige aner bag den, og dermed er den uegnet som avlsdyr. Men kigger man tilbage i top-hundens linjer, viser det sig måske, at man kan bruge f.eks. dens far eller farfar i stedet og derved slippe udenom de mindre heldige individer, der måtte ligge i top-hundens stamtavle. Vi kigger altid mange generationer tilbage - gerne 8-12 hvis det er muligt - før vi bestemmer os for at bruge en avlshund.

Lidt om ind- og linjeavl

- Det er ikke nogen hemmelighed, at for tæt indavl er noget skidt. Det kan f.eks. gå ud over fertiliteten, temperamentet eller sund-

"Kig aldrig kun på et enkelindivid, når der vælges avlspartner. Kig også på linjerne bag hunden – en top-hund kan jo være faldet heldigt ud på baggrund af nogle dårlige linjer. Dermed kan den være uegnet som avlsdyr."

heden. Det medvirker også til at indsnævre racens genpulje, hvilket kan være et stort problem for antalmæssigt små racer. Af disse årsager bør man afholde sig fra for tæt ind-

avl. Dog skal man være klar over, at når man taler om, hvad indavl er, så er det individer, som er tættere beslægtet end racens gennemsnit – og dermed kan det være forskelligt fra race til race.

- Linjeavl, hvor der er et noget fjernere slægtskab mellem individerne, bruger man for at lave en bestemt, ensartet type i sit opdræt. Man finder en han, der passer i type til ens tæve. I både han og tæves afstamning findes et bestemt individ, man ønsker skal præge afkommet – eksempelvis kan hannens bedstefar også være oldefar til tæven. Man

Gode råd til dig, der vil opdrætte

- ⊙ Sæt dig grundigt ind i racens standard og linjer.
- ⊙ Oplev racen ved begivenheder såsom udstillinger og klubarrangementer.
- ⊙ Søg materiale om racen og om opdræt generelt på nettet og i form af bøger.
- ⊙ Lær racens stærke og svage sider at kende.
- ⊙ Kontakt garvede opdrættere. Kig på andres hunde – og få andre til at se på dine.
- ⊙ Deltag i specialklubbens arrangementer såsom opdrættermøder.
- ⊙ Meld dig evt. ind i udenlandske specialklubber.
- ⊙ Tilmeld dig gode uddannelses tilbud – f.eks. DKK's opdrætteruddannelse.

skal dog huske, at linjeavl også er en form for indavl, og dermed udelukkes risikoen for indavlsulemper ikke ved linjeavl.

- I øvrigt kan man beregne hundes indavlsgrad via et link på DKK's hjemmeside under Avl & opdræt, Indavl/Linjeavl. Det er en rigtig god hjælp. Og hjælpen bliver endnu større, når en lignende beregningsmodel kommer op at køre på hundeweb.dk.

Out cross

- For ikke at få for snæver en genpulje i sit opdræt, bør man sommetider lave et out cross,

- Som opdrætter skal man kunne se sig selv i spejlet og sige, at man har gjort sit bedste for racen, mener Erik Faarup.

altså at bruge "fremmed" han på sine tæver. Man finder ganske enkelt en han, der slet ikke er beslægtet med den tæve, man ønsker at parre. Der bør dog kun laves out cross på en godt gennemarbejdet tævelinje, der er sund, korrekt og typefast, for selvom man ønsker nyt blod, ønsker man jo ikke at slække på typen, siger Erik Faarup.

- Jo mere ind-/linjeavl man laver, desto mere indskrænker man sin genpulje. Og det kan jo ske, at der springer noget ud af skabet – eksempelvis en sygdom, der er båret ressisivt. Er genpuljen meget snæver, vil man så pludselig se den pågældende sygdom hyppigt.

"Man kan blive nødt til at gå på kompromis med noget som opdrætter, hvis racens genpulje er for snæver. Men det må kun ske efter meget grundige overvejelser."

Forbedring ønskelig

- En vigtig grundviden, man må tilegne sig som opdrætter, er hvilke problemer, den på-

gældende race har. Ingen race kan jo sige sig fri for at have nogle svage punkter. Igen må man fokusere bredt og tænke både i eksterior, sundhed og temperament. Hvad bør især forbedres?

- Da vi begyndte at opdrætte, var der nogle problemer i den danske corgiavl, som vi måtte tage højde for, fortæller Erik Faarup. - Det var blandt andet forkert bagbenvinkling og lidt for tunge hunde.

Disse ting var vi meget opmærksomme på, når vi valgte avlsdyr. Heldigvis er især bagbenvinklingen blevet forbedret væsentligt i Danmark gennem årene, fordi mange danske opdrættere har taget problemet alvorligt. Ligeledes havde racen for år til-

bage nogle temperamentproblemer, der kom til udtryk ved alt for sky hunde, men dette problem er også udbedret. Disse eksempler

"Kig på hvilke problemer, der er inden for den race, du vil opdrætte. Ingen racer kan sige sig fri for svage punkter, som man må tage hensyn til som opdrætter."

viser, at det kan lade sig gøre at forbedre en race over tid, når man arbejder seriøst med problemerne.

- Når man ønsker at forbedre en egenskab, er det vigtigt, at man ikke fokuserer for ensidigt på den. Så risikerer man jo blot, at andre egenskaber svækkes. Det samme gælder, hvis der er noget, man synes særligt om – det kan for eksempel være en bestemt farve, man går ivrigt efter og så glemmer nogle af de andre vigtige ting på den konto. Ensidig fokusering og opdræt går ikke i spænd sammen. ➔

"Kennelblindhed er, når man ikke er i stand til at vurdere egne hunde. Det er noget skidt, hvis man står i stampe og ikke selv kan se, at det er tid til at komme videre."

Genetik

- Genetikken er et meget væsentligt kapitel for den, der vil opdrætte. Man er nødt til at sætte sig ind i de kendte arvegegne for de forskellige egenskaber – hvad nedarves recessivt, og hvad nedarves dominant? Hvilke hunde kan man sætte sammen, og hvilke kombinationer skal man holde sig langt fra?

- En hvalp får som sagt halvdelen af sit arvemateriale fra moderen og den anden halvdel fra faderen. Men det betyder ikke, at hvalpen lander "midt i mellem" forældrene. Parer man en stor hund med en lille, kan man bestemt ikke regne med at få en mellemstørrelse – hvalpen vil typisk blive enten stor eller lille.

- I dag har vi for mange racers vedkommende et fantastisk værktøj i DNA-teknologien. Eksempelvis har man fundet markøren for øjensygdommen PRA i vores race. Dermed kan vi via DNA-tests tage anlægssbærere

for sygdommen ud af avlen, og det har resulteret i, at vi ikke ser PRA i racen i dag.

Der findes også DNA-tests, man kan lave på forskellige andre racer for visse arvelige sygdomme – f.eks. von Willebrands Disease, Kobbtoxikose og muskeltræthed (se mere på www.dansk-kennel-klub.dk/874).

- Andre gode redskaber for en række racer i forbindelse med nedarvning er HD- og AA-fotograferinger samt rygfoto-fotograferinger, hvor man undersøger for diskusprolaps, fortsætter Erik Faarup.

- Kort sagt skal man som opdrætter sætte sig ind i hvilke nedarvede skavanker, der kan være aktuelle for ens race og sætte sig ind i eventuelle sundhedsprogrammer, racen måtte have. Noget er frivilligt, men en del racer har avlsrestriktioner, der skal overholdes, for at hvalpene kan stambogsføres.

At gå på kompromis

- Hvis genpuljen i ens race ikke er så stor, kan man sommetider blive nødt til at gå på kompromis, når man skal finde avlsmateriale. Ønsker man for eksempel at bruge en hanhund, der har en svaghed, må man se på, hvilken risiko der er ved at bruge ham, og hvilke positive ting han kan give til racen. Man bør dog aldrig vælge en avlspartner, der har flere alvorlige svage punkter, og man må sikre sig, at ens tæve er stærk på det område, hannen er svag. Men igen kan man ikke regne

Ved linjeavl forstås parring af dyr på en sådan måde, at afkommet bliver stærkt beslægtet med en bestemt fælles ane. Linjeavl er også indavl, og udbredt brug medfører genetisk ensretning. Som hovedregel bør man ikke parre tættere end fætter/kusine. – Genetisk variation er grundlaget for en sund og levedygtig population.

med, at hvalpene havner "midt imellem" forældredyrene.

- Angående sundhed skal man ikke gå på kompromis. Og temperament bør man bestemt heller ikke gå på kompromis med. Temperamentet afhænger jo i høj grad af både arv og miljø, og det kan være ganske vanskeligt at vurdere, hvornår det skyldes det ene eller det andet. Et tip til at pejle sig ind på, om et dårligt temperament skyldes arv eller miljø er at møde andre hunde af samme linjer. Tag rundt til forskellige arrangementer – for eksempel udstillinger – og find ud af hvilke linjer, der fungerer. Besøg også kenneler og tal med opdrættere, der kender linjerne. Mit råd er, at hvis du er i tvivl om temperamentet, så lad være med at bruge den pågældende hund i dit opdræt, siger Erik Faarup.

Man skal have næse for det

- Står man med en tæve, man vil have parret, og har man været igennem alle overvejelserne omkring hvilken han, der er anvendelig til hende, er man sommetider så heldig, at der er flere hanner at vælge imellem. Det afhænger jo helt af racens antal, beskaffenhed og genpuljestørrelse. Har man flere velegnede avlspartnere at vælge imellem, træffes valget på baggrund af, hvad man bedst kan lide – og på baggrund af personlig intuition. En god opdrætter har næse for det, vedkommende ser; har en fornemmelse for, hvad der er godt. Man kan jo ikke læse sig til alt, men desto mere viden og erfaring, man har, desto bedre er man klædt på til at træffe det rigtige valg. ■

Et kuld welsh corgi cardigan-hvalpe fra Kennel Faarup. (Foto: privat)

